

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА**

Кафедра економіки та підприємництва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

_____ **Майя НІКОЛАЄВА**

_____ *вересня* 20*25* р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВБ 13. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМНИЦТВА

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)

Галузь знань: 24 Сфера обслуговування

Спеціальність: 242 Туризм

Освітньо-професійна програма: Туризм

2025

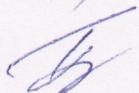
Робоча програма навчальної дисципліни Економіка підприємництва. Одеса: ОНУ, 2025.

Розробник:

Доброва Тетяна Георгіївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та підприємництва.

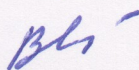
Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки та підприємництва
Протокол № 1 від «29» серпня 2025р.

Завідувач кафедри

Ольга ГОРНЯК

Погоджено із гарантом ОПП «Географічні основи природокористування та регіонального і муніципального розвитку»

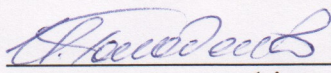

(підпис)

(Віталій СИЧ)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено Навчально-методичною комісією (НМК) економіко-правового факультету

Протокол № 1 від «29» 08 2025р.

Голова НМК

(підпис)

(Ірина ГОЛОДЕНКО)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри економіки та підприємництва
Протокол № ____ від «____» _____ 20 ____ р.

Завідувач кафедри

_____
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри економіки та підприємництва

Протокол № ____ від «____» _____ 20 ____ р.

Завідувач кафедри

_____
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>очна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 5 годин – 150 змістових модулів – 3	Галузь знань 24 Сфера обслуговування Спеціальність 242 Туризм Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський) Освітня програма: Туризм	Вибіркова	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		4-й	-
		<i>Семестр</i>	
		7-й	-
		<i>Лекції</i>	
		32 год.	- год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		28 год.	- год.
		<i>Лабораторні</i>	
		-	-
		<i>Самостійна робота</i>	
		90 год.	- год.
		у т. ч. ІНДЗ: не передбачено	
		Форма підсумкового контролю:	
		Іспит	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни: розвинення економічної культури здобувачів, надання їм комплексу знань з основ підприємництва, сприяння становленню підприємницького мислення, набуття здобувачами умінь планування та аналізу господарчої діяльності на рівні малого підприємства.

Завдання

- ознайомлення з теоретичними засадами підприємництва;
- формування навичок та вмінь, необхідних для підприємницької діяльності в малому бізнесі;
- формування навичок організації та планування господарської діяльності на рівні малого підприємництва;
- набуття знань щодо аналізу результативності господарської діяльності: оцінка ефективності персоналу та капітальних ресурсів, прогнозування та оцінка рентабельності підприємства;

- розуміння правових норм функціонування підприємця; правил оподаткування та звітності;
- формування вміння виявляти і об'єктивно оцінювати можливі ризики підприємницької діяльності, породжені зовнішнім та внутрішнім середовищем бізнесу, здатності приймати раціональні управлінські рішення.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

Інтегральна компетентність: здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальних компетентностей:

К 03. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

К 06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

К 09. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми.

Спеціальних компетентностей:

К16. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

К19. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів.

К22. Розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем.

К29. Здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства.

К30. Здатність працювати з документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктів туристичного бізнесу.

Програмні результати навчання:

ПР 06. Застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів.

ПР 07. Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт.

ПР 09. Організовувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.

ПР 10. Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна).

ПР21. Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- правові основи підприємницької діяльності;
- алгоритм обґрунтування та прийняття рішення про організацію власного бізнесу;
- мету та зміст процесу планування господарчої діяльності суб'єктів малого підприємництва;
- особливості оподаткування суб'єктів малого підприємництва, обліку та звітності;
- концептуальні засади соціальної відповідальності бізнесу.

уміти:

- аналізувати ринкові можливості бізнесової ідеї, розробляти бізнес-план;
- об'єктивно оцінювати сильні та слабкі сторони підприємства (організації) та виявляти можливості для сталого розвитку;
- розрахувати головні показники господарчої діяльності суб'єкту підприємництва;
- обчислити параметри оподаткування малого підприємства;
- використовувати отримані знання у професійній діяльності, при надання туристичних послуг, та при можливій організації власного бізнесу.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Загальна характеристика підприємницької діяльності

Тема 1. Підприємництво як основа економічного розвитку суспільства

Виникнення та еволюція поняття «підприємництво» та «підприємець». Юридичне та соціально-економічне тлумачення поняття «підприємництво». Заснування поняття підприємництва в працях Річарда Кантільйона. Класична концепція підприємництва Адама Сміта. Жан Батист Сей про суть та суспільну роль підприємництва. Концепція підприємництва Йозефа Шумпетера та Пітера Друкера.

Підприємець як соціальний феномен. Головні риси успішного підприємця. Основні функції підприємницької діяльності. Принципи підприємництва.

Інноваційні форми підприємницької діяльності. Венчурне підприємництво та його особливості. Лізинг. Франчайзинг. Стартап як форма підприємництва.

Тема 2. Організаційно-правові основи підприємництва.

Власність-економічна основа підприємництва. Відносини власності, права власника. Суб'єкти підприємницької діяльності: юридичні та фізичні особи.

Зовнішнє та внутрішнє середовище підприємницької діяльності, їх складові та вплив на господарчу діяльність.

Організаційно-правові форми підприємницької діяльності. Переваги та недоліки окремих форм підприємництва

Тема 3. Правові засади підприємницької діяльності в Україні

Державне регулювання підприємництва. Господарський Кодекс України, Закон України «Про підприємництво», Цивільний кодекс України про зміст та засади господарської діяльності, права та обов'язки підприємця. Підприємство як юридична особа у правовому середовищі України. Фізична особа-підприємець в економічному середовищі України. Права, обов'язки та відповідальність підприємця.

Тема 4. Малий бізнес та його місце в економіці країни

Місце і роль малого підприємництва в ринковій економіці. Економічна суть малого підприємництва, його переваги та недоліки.

Особливості розвитку малого підприємництва в Україні та світі. Державна програма підтримки малого бізнесу та її результативність.

Змістовий модуль 2. Ресурси підприємства

Тема 5. Персонал підприємства, його продуктивність та мотивація

Персонал підприємства: зміст поняття, ознаки класифікації персоналу. Облік персоналу, його основні показники.

Продуктивність праці як показник ефективності персоналу. Чинники підвищення продуктивності праці. Способи вимірювання рівня продуктивності праці.

Засоби мотивації персоналу. Оплата праці в системі мотивації. Заробітна плата: зміст поняття, основні принципи організації заробітної плати. Зовнішні та внутрішні чинники формування величини заробітної плати. Фактори визначення величини індивідуальної заробітної плати працівника. Мінімальна заробітна плата як інструмент державного регулювання оплати праці. Особливості оплати праці в бюджетному секторі економіки: тарифна система; тарифна сітка, тарифна ставка, міжкваліфікаційне співвідношення посадових окладів. Форми і системи оплати праці.

Тема 6. Необоротні активи підприємства

Економічна суть та склад необоротних активів підприємства. Основні засоби: зміст поняття, склад та структура. Класифікація основних засобів. Інші необоротні матеріальні активи. Малоцінні необоротні матеріальні активи. Нематеріальні активи.

Облік та оцінювання основних засобів. Зміст категорій: первісна вартість, відновна вартість, балансова вартість, залишкова вартість, ліквідаційна вартість, середньорічна вартість.

Знос основних засобів та його види. Фізичний знос та спосіб його вимірювання. Моральний знос та його форми. Амортизація основних засобів. Амортизаційний фонд. Норми амортизації. Методи амортизації: прямолінійний, метод зменшення залишкової вартості, кумулятивний метод. Прискорена амортизація: суть та мета. Амортизація малоцінних необоротних матеріальних активів.

Показники ефективності використання основних засобів. Фондовіддача і фондомісткість. Фондоозброєність праці. Фондорентабельність. Коефіцієнт інтенсивного завантаження основних засобів. Виробнича потужність підприємства та методи її визначення.

Поняття та склад нематеріальних активів. Об'єкти промислової власності (винахід, промисловий зразок, корисна модель, товарний знак). Об'єкти інтелектуальної власності (програмне забезпечення, бази даних тощо). Інші нематеріальні ресурси (ноу-хау, гудвіл). Оцінювання нематеріальних активів (за

собівартістю, за покупною вартістю, за ринковою вартістю). Амортизація нематеріальних активів. Правовий захист нематеріальних активів (патент, ліцензійна угода, роялті тощо).

Тема 7. Оборотні активи підприємства.

Оборотні активи: поняття, склад та структура. Процес кругообігу оборотних активів. Складові частини оборотних активів підприємства. Виробничо матеріальні запаси: зміст та складові частини. Дебіторська заборгованість та її класифікація. Грошові кошти та ліквідні цінні папери.

Нормування оборотних активів: зміст, мета та методи. Оцінювання та напрями поліпшення використання оборотних активів. Ефективність використання оборотних активів, її показники. Засоби прискорення обороту фондів. Показники платоспроможності підприємства

Тема 8. Фінансові ресурси підприємства

Фінанси як соціально-економічна категорія. Відмінність та зв'язок між поняттями «фінанси», «гроші», «кредит», «ціна», «зарплата» тощо. Функції фінансів. Роль фінансів у суспільстві та суспільному виробництві.

Сутність фінансів суб'єктів підприємницької діяльності. Фінансові відносини, що розкривають суть фінансів на рівні суб'єктів підприємницької діяльності. Організація фінансової діяльності підприємства. Принципи організації фінансів сфері підприємництва. Грошові фонди підприємства.

Фінансові ресурси суб'єктів малого підприємництва. Класифікація фінансових ресурсів в залежності від джерел надходження та за правом власності. Формування фінансових ресурсів підприємств малого бізнесу. Статутний фонд та порядок його формування. Особливості формування фінансових ресурсів за рахунок кредиту. Особливості кредитування малого бізнесу банківськими установами в Україні. Альтернативні (онлайн) джерела фінансування малого підприємництва. Державне регулювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання малого бізнесу.

Змістовий модуль 3.

Організація діяльності підприємства та оцінка ефективності

Тема 9. Організація підприємницької діяльності

Алгоритм прийняття рішення про організацію власного бізнесу. Оцінка альтернативних варіантів. Аналіз власної мотивації та критична оцінка готовності до підприємницької діяльності. Аналіз зовнішнього середовища та оцінка внутрішнього середовища потенційного бізнесу. Визначення критеріїв вибору сфери підприємництва та прийняття остаточного рішення. Класифікатор видів економічної діяльності (КВЕД). Вибір організаційно-правової форми

підприємства, оцінка її сильних сторін і недоліків. Вибір порядку звітності і оподаткування. Розробка бізнес-плану.

Процедура державної реєстрації підприємницької діяльності. Правова регламентація створення підприємства в Законі України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань».

Оформлення та реєстрація засновницьких документів для юридичних осіб-підприємців. Статут підприємства: призначення та зміст. Процес формування статутного капіталу.

Організація процесу припинення підприємницької діяльності. Реорганізація підприємства та її форми (злиття, приєднання, поділ, перетворення). Зміна майнових прав та обов'язків підприємців. Ліквідація підприємства, юридичні приводи для неї. Процедура ліквідації.

Тема 10. Планування та його роль в підприємницькій діяльності

Планування як одна з провідних функцій управління. Зміст планування. Американська та французька школи менеджменту про зміст процесу планування. Вибір цілей діяльності. Класифікація цілей: за ступенем важливості, за часовою ознакою, за змістом. За формою вираження. Вимоги до поставлених цілей. Постановка цілей за методом SMART. Алгоритм постановки цілей за методом SMART. Переваги SMART-підходу. Стратегічне планування. Застосування методу «Дерева цілей» у стратегічному плануванні. Алгоритм побудови Дерева цілей. Модель «різдвяної ялинки». Суть та методи тактичного планування. Оперативне планування та його етапи.

Тема 11. Бізнес-план: зміст, мета і технологія складання

Призначення бізнес-плану. Загальні рекомендації з розробки та оформлення бізнес-плану. Структура бізнес-плану. Зміст окремих розділів бізнес-плану. Резюме. Опис продукту (послуги). Аналіз ринку збуту. Аналіз конкурентів. План маркетингу. План виробництва. Організаційний план. Фінансовий план. Оцінка можливих ризиків. Соціально-економічне значення бізнес-проекту для регіону.

Тема 12. Витрати виробництва, собівартість та ціноутворення

Витрати підприємства та їх класифікація. Бухгалтерські та економічні витрати. Бухгалтерський та економічний прибуток. Постійні, змінні та валові витрати, їх динаміка. Середні витрати, їх динаміка та значення для аналізу конкурентоспроможності підприємства на ринку. Точка беззбитковості підприємства та методика її розрахунку. Граничні витрати: суть та значення для визначення оптимального обсягу виробництва.

Собівартість виготовленої продукції: зміст поняття та види. Кошторис витрат та калькуляція собівартості продукту (послуги). Структура собівартості по

економічним елементам та статтям витрат. Планування та аналіз собівартості продукції. Управління витратами, шляхи зниження собівартості виробництва.

Процес ціноутворення. Методи визначення ціни продукту.

Тема 13. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства.

Прибуток (збиток) як підсумковий результат діяльності підприємства. Алгоритм розрахунку прибутку (збитку). Поняття: валовий дохід, чистий дохід, валовий прибуток, чистий прибуток.

Оцінка фінансового стану підприємства. Коефіцієнт фінансової незалежності (коефіцієнт «автономії»), коефіцієнт фінансової стабільності. Платоспроможність підприємства та її показники: коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт загальної ліквідності.

Оцінка рівня ефективності діяльності підприємства та її показники. Рентабельність, як показник ефективності. Рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність продукції, валова рентабельність основної діяльності

Тема 14. Система оподаткування підприємницької діяльності

Податковий Кодекс України про податкову систему країни. Загальна система оподаткування. Перелік загальнодержавних і місцевих податків та зборів, їх зміст та ставки оподаткування.

Мета запровадження та суть спрощеної системи оподаткування малого бізнесу. Суб'єкти господарювання, що мають право на застосування спрощеної системи оподаткування. Класифікація платників єдиного податку. Особливості визначення об'єкту та бази оподаткування для юридичних та фізичних осіб-підприємців. Ставки єдиного податку для різних груп платників. Умови та розміри підвищення ставок оподаткування. Податковий період, порядок нарахування та сплати єдиного податку для різних груп платників. Відповідальність платників єдиного податку.

Податок на додану вартість (ПДВ): його сутність як непрямого податку. Відмінність ПДВ від інших непрямих податків (акцизного податку та мита). Платники ПДВ та порядок їх реєстрації. Умови обов'язкової та добровільної реєстрації. База оподаткування. Об'єкт оподаткування та ставки ПДВ. Порядок обчислення ПДВ. Податковий період та строки звітності платників ПДВ.

Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО). Підприємець як «податковий агент». Об'єкт, база оподаткування та ставка ПДФО. Податкова соціальна пільга.

Єдиний соціальний внесок (ЄСВ), його соціально-економічний зміст. Платники ЄСВ. База нарахування та ставка ЄСВ. Нижня та верхня межа ЄСВ. Терміни сплати та період подачі звітності з ЄСВ.

Тема 15. Облік та звітність підприємців - платників єдиного податку

Нормативи спрощеного бухгалтерського обліку для підприємців (фізичних та юридичних осіб), що є платниками єдиного податку. Книга обліку доходів для ФОП 1 і 2 групи та 3 групи (які не є платниками ПДВ), її зміст та особливості ведення. Книга обліку доходів і витрат для платників єдиного податку, що є платниками ПДВ, її зміст та порядок ведення.

Податкова декларація платників єдиного податку, особливості її складання та надання для різних груп платників єдиного податку.

4. Структура навчальної дисципліни:

Назви тем	Кількість годин									
	Очна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	ср		л	п/с	лаб	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовний модуль 1. Загальна характеристика підприємницької діяльності										
Тема 1. Підприємництво як основа економічного розвитку суспільства	10	2	2		6					
Тема 2. Організаційно-правові основи підприємництва	8	2	2		4					
Тема 3. Правові засади підприємницької діяльності в Україні.	7	2	1		4					
Тема 4. Малий бізнес та його місце в економіці країни	7	2	1		4					
Разом за змістовним модулем 1	32	8	6		18					
Змістовний модуль 2. Ресурси підприємства										
Тема 5. Персонал підприємства, його продуктивність та мотивація	10	2	2		6					
Тема 6. Необоротні активи підприємства	9	2	1		6					
Тема 7. Оборотні активи підприємства	9	2	1		6					
Тема 8. Фінансові ресурси підприємства	10	2	2		6					
Разом за змістовним модулем 2	38	8	6		24					
Змістовний модуль 3. Організація діяльності підприємства та оцінка ефективності										
Тема 9. Організація підприємницької	10	2	2		6					

діяльності										
Тема 10. Планування та його роль в підприємницькій діяльності	10	2	2		6					
Тема 11. Бізнес-план: зміст, мета і технологія складання	20	4	4		12					
Тема 12. Витрати виробництва, собівартість та ціноутворення	10	2	2		6					
Тема 13. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	10	2	2		6					
Тема 14. Система оподаткування підприємницької діяльності	10	2	2		6					
Тема 15. Облік та звітність підприємств – платників єдиного податку.	10	2	2		6					
Разом за змістовим модулем 3	80	16	16		48					
Усього годин	150	32	28		90					

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття навчальним планом не передбачені.

6. Теми практичних занять (Додаток 1)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Очна форма	Заочна форма
Змістовий модуль 1. Загальна характеристика підприємницької діяльності			
1.	Практичне заняття 1. Підприємництво як основа економічного розвитку суспільства	2	
2.	Практичне заняття 2. Організаційно-правові основи підприємництва	2	
3.	Практичне заняття 3. Правові засади підприємницької діяльності. Малий бізнес в економіці країни (теми 3 і 4).	2	
Змістовний модуль 2. Ресурси підприємства			
3.	Практичне заняття 4. Персонал підприємства, ого продуктивність та мотивація	2	
4.	Практичне заняття 5. Необоротні та оборотні активи підприємства (теми 6 і 7)	2	

5.	Практичне заняття 6. Фінансові ресурси підприємства	2	
Змістовний модуль 3. Організація діяльності підприємства та оцінка ефективності			
5.	Практичне заняття 7. Організація підприємницької діяльності	2	
6.	Практичне заняття 8. Планування та його роль в підприємницькій діяльності	2	
7.	Практичні заняття 9, 10. Бізнес-план: зміст, мета і технології складання	4	
8.	Практичне заняття 11. Витрати виробництва, собівартість та ціноутворення	2	
9.	Практичне заняття 12. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	2	
10.	Практичне заняття 13. Система оподаткування підприємницької діяльності	2	
11.	Практичне заняття 14. Облік та звітність підприємств-платників єдиного податку	2	
Разом		28	

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття навчальним планом не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми \ види робіт	Кількість годин	
		Очна форма	Заочна форма
Змістовний модуль 1. Загальна характеристика підприємницької діяльності			
1.	Підприємництво як основа економічного розвитку суспільства . Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до практичного заняття.	6	
2.	Організаційно-правові основи підприємництва Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до практичного заняття.	4	
3.	Правові засади підприємницької діяльності в Україні. Самостійне опрацювання нормативно-правових документів. Підготовка есе.	4	
4.	Малий бізнес та його місце в економіці країни. Збір та аналіз статистичної інформації по матеріалах теми. Підготовка есе. Підготовка до модульної контрольної роботи	4	
Змістовний модуль 2. Ресурси підприємства			
5.	Персонал підприємства, його продуктивність та мотивація Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до практичного заняття. Виконання вправ та розрахункових завдань	6	

6.	Необоротні активи підприємства <i>Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до практичного заняття. Виконання вправ та розрахункових завдань</i>	6	
7.	Оборотні активи підприємства <i>Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до практичного заняття. Виконання вправ та розрахункових завдань</i>	6	
8.	Фінансові ресурси підприємства <i>Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до практичного заняття. Виконання вправ та розрахункових завдань Підготовка до модульного контролю</i>	6	
Змістовний модуль 3. Організація діяльності підприємства та оцінка ефективності			
9.	Організація господарської діяльності <i>Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до практичного заняття. Аналіз кейсів</i>	6	
10.	Планування та його роль в підприємницькій діяльності <i>Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу.</i>	6	
11.	Бізнес-план: зміст, мета і технологія складання <i>Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу. Вибір та обґрунтування бізнес-ідеї, підготовка до презентація проєкту бізнес-плану</i>	12	
12.	Витрати виробництва, собівартість та ціноутворення <i>Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до практичного заняття. Виконання вправ та розрахункових завдань</i>	6	
13.	Фінансово-економічні результати діяльності підприємства <i>Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до практичного заняття. Виконання вправ та розрахункових завдань</i>	6	
14.	Система оподаткування підприємницької діяльності. <i>Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до практичного заняття. Виконання вправ та розрахункових завдань</i>	6	
15	Облік та звітність підприємств-платників єдиного податку. <i>Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до практичного заняття. Виконання вправ та розрахункових завдань. Підготовка до модульної контрольної роботи.</i>	6	
Разом		90	

До самостійної роботи здобувачів відноситься: підготовка до лекцій та практичних занять, огляд літератури, розв'язання економічних задач, виконання вправ, аналіз кейсів, підготовка до поточних та модульних контрольних робіт.

В якості самостійної роботи здобувач може пройти професійні курси/тренінги, професійне стажування, онлайн-курси, громадянську освіту, отримати відповідний сертифікат на освітніх платформах, що може бути

зараховано як періодичний, поточний та фрагмент підсумкового контролю. Пропонуються до розгляду такі курси, які можуть бути визнані як періодичний, поточний контроль та/або бонусні бали (за бажанням здобувача)*:

Назва освітньої платформи, назва онлайн курсу, короткий опис, посилання	Компетентності, результати навчання, що формуються	Кількість годин
Освітня платформа «Prometheus», курс «Бізнес-гра для підприємців» - формує загальне підприємницьке стратегічне мислення, знання в сфері маркетингу і позиціонування, пошуку джерел фінансування, сприяє вибору життєздатних бізнес-моделей. Здобувач зможе працювати з реальними викликами малого бізнесу. https://prometheus.org.ua/prometheus-free/business-game/	К 09. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми. К16. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях К19. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів. К22. Розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем.	Відповідно до програми курсу
Освітня платформа «Prometheus», курс «Право на бізнес: як залучати ресурси на власну справу». Курс дає корисні поради, що робити для залучення ресурсів, як це працює, які є можливості в сучасній Україні, як ними скористатися. Курс поєднує корисну інформацію від експертів-практиків, поради від фахівців та історії реальних людей. https://prometheus.org.ua/prometheus-free/pravo-na-biznes-zaluchennia-resursiv/	К 09. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми. К16. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях К19. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів. К22. Розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем.	2,5 години
Освітня платформа «Prometheus», курс «Як почати власну справу в часи невизначеності: покроковий гайд від ТОП-підприємців України». Курс допоможе створити, розвинути та вивести на нові ринки власну справу в умовах невизначеності зовнішнього середовища. Під час курсу здобувач зможе побудувати канву бізнес-моделі для швидкого старту, обере шлях фінансування та залучення клієнтів, розрахує точку беззбитковості, навчиться визначати ризики та враховувати виклики невизначеності. https://prometheus.org.ua/prometheus-free/start-business-in-uncertain-times/	К 09. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми. К16. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях К19. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів. К22. Розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем.	45 годин

Освітня платформа «Prometheus», курс «Успішний стартап: від ідеї до масштабування». Мета курсу – усвідомити, як пройти шлях від заснування бізнесу до його масштабування і виходу на глобальний ринок. Курс представляють експерти-практики, які самі пройшли шлях від заснування бізнесу до виходу на глобальний ринок. Вони поділяться своїм власним досвідом, своїми помилками та успіхами. https://prometheus.org.ua/prometheus-free/successful-startup/	К 09. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми. К16. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	Відповідно до програми курсу

*Здобувач може самостійно обрати ресурси, які будуть відповідати навчальній дисципліні. Для зарахування в якості періодичного, поточного або фрагмента підсумкового контролю здобувач має подати документ, що підтверджує неформальну освіту, програму, зробити опис компетентностей та результатів навчання, сформованих під час неформальної освіти.

Викладач залишає за собою право перевірити сформованість перелічених компетентностей та результатів навчання».

9. Методи навчання

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- словесні методи: лекція, розповідь, бесіда, пояснення, дискусія, виконання ситуаційних вправ та обговорення проблемних ситуацій;
- наочні методи: демонстрація (у вигляді роздаткового ілюстративного матеріалу);
- практичні методи: розв'язання практичних задач, метод проектування, виконання індивідуальних завдань тощо.

10. Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль: усний контроль: індивідуальне / фронтальне опитування за питаннями відповідної теми, розв'язок економічних задач, виконання вправ, поточне тестування, модульні контрольні роботи

Підсумковий контроль: іспит

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за різними видами роботи

Вид роботи	Кількість балів
Поточний контроль:	
- Опитування на практичному занятті, вирішення вправ і розрахункових завдань	від 0 до 3
- Контрольна робота за змістовим модулем	від 0 до 5
- Есе	від 0 до 4
- Підготовка та презентація бізнес-плану	від 0 до 12

Вид роботи	Бали	Критерії оцінювання
Опитування практичному занятті, обговорення проблемних питань, вирішення вправ та розрахункових завдань	0 балів	Здобувач є лише спостерігачем, не виступає і не задає питань; дає помилкові відповіді на запитання; показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел; не опрацьовує завдання для самостійної роботи
	1 бал	Здобувач показує пасивну роботу на практичному занятті, відповідь має репродуктивний характер, припускається помилок у відповідях на питання практичного заняття та при розв'язання задач та тестів, слабо володіє понятійним апаратом, частково виконав завдання самостійної роботи.
	2 бали	Здобувач володіє категоріальним апаратом та теоретичними засадами теми, здатен застосовувати знання для аналізу практичних ситуацій, вміє сформулювати власне ставлення до певної проблеми; здобувач виконав всі завдання самостійної роботи, проте припускається помилок при розв'язанні практичних вправ та розрахункових завдань
	3 бали	Здобувач виконує всі завдання практичних занять і самостійної роботи, дає повні та детальні відповіді на питання практичного заняття; бере активну участь в обговоренні кейсів та вміє застосувати теоретичні знання до аналізу практичних ситуацій; здатен сформулювати власне ставлення до запропонованої проблеми та публічно представити підготований матеріал.
Підготовка та презентація есе	0 балів	Завдання не виконано
	1 бал	Здобувач виконав завдання, але недостатньо розкрив сутність проблеми, допускає суттєві неточності; не сформовані уміння та навички дослідження та обґрунтування висновків; використана обмежена кількість джерел інформації.
	2 бали	Здобувач виконав завдання; але демонструє фрагментарне знання предмету вивчення і дослідження, має ускладнення щодо виділення суттєвих його ознак, виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків. Використовує обмежену кількість джерел.

	3 бали	Здобувач виконав завдання, в повній мірі володіє предметом дослідження, виявляє причинно-наслідкові зв'язки та формулює висновки; здобувач вміє застосовувати теоретичні знання до аналізу практичних ситуацій; використана достатня кількість джерел інформації. Проте висновки з дослідження не повною мірою обґрунтовані.
	4 бали	Здобувач повною мірою виконав завдання та презентував есе на практичному занятті. Здобувач демонструє оволодіння матеріалом, сформовані навички аналітичної діяльності, здатність формулювати власні висновки та презентувати результати дослідження, зокрема засобами Power Point.
Модульна контрольна робота (тестування)	0 – 5 балів	Контрольна робота містить 20 тестів. Відповідь невірна – 0 балів Відповідь вірна – 0,4 балу
Розробка та презентація бізнес-плану	0 балів	Завдання не виконано
	1-3 бали	Здобувач сформулював бізнес-ідею, навів опис продукту, що планується до виробництва, визначив наявність потреби на ринку, умовно (без обґрунтування) визначив потребу в фінансових ресурсах та організаційно-правову форму підприємництва. Наочна презентація проекту не підготовлена.
	4 – 6 балів	Здобувач формулює мету, стратегічні та тактичні цілі підприємницького проекту, визначає особливості та конкурентні переваги свого продукту, розробив план виробництва, обґрунтовано обрав організаційно-правові умови підприємницької діяльності, визначив потребу в матеріальних ресурсах. Однак проект не містить розрахунків фінансового плану, очікуваного результату підприємницької діяльності. Наочна презентація проекту обмежена лише загальною характеристикою бізнесу.
	7 – 9 балів	Здобувач усвідомлює значення бізнес-планування для успішного підприємництва, логічно викладений зміст основних структурних розділів плану. Недостатньо обґрунтовані потреби в фінансових ресурсах, оптимальний обсяг виробництва та умови беззбитковості, рентабельність та термін окупності бізнесу. Здобувач володіє навичками складання та наочної презентації бізнес-плану.
	10 – 12 балів	Бізнес-план здобувача повною мірою відповідає вимогам до його структури та змісту. Здобувач чітко формулює мету та тактичні задачі діяльності, обґрунтував конкурентні переваги свого продукту, масштаби виробництва, вибір організаційно-правової форми підприємництва, системи оподаткування, визначив масштаби та джерела фінансування, обґрунтовано оцінив можливу прибутковість, рівень рентабельності та термін окупності капіталу. Здобувач усвідомлює ризики бізнесу та засоби їх усунення. Презентація бізнес-плану є яскравою, переконливою. Здобувач добре володіє навичками публічної презентації своїх розробок.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-10%). У випадку пропуску заняття з поважних причин здобувач зобов'язаний виконати контрольну роботу за відповідною темою у позанавчальний час за погодженням з викладачем. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Політика щодо академічної доброчесності: регламентується *Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова* ([polozhennya-antiplagiat-2021.pdf](https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozhennya-antiplagiat-2021.pdf) (onu.edu.ua)).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій. Порядок та умови такого навчання регламентуються *Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ імені І. І. Мечникова* (https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozhennya/Pro_organizaciiu_osvit_procesu_2024.pdf)

Політика щодо неформальної освіти: регламентується *Положенням про порядок визначення у вищій та фаховий передвищій освіті, результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформаційної освіти а ОНУ імені І.І. Мечникова та відокремленому підрозділі «Фаховий коледж ОНУ імені І.І. Мечникова»* (https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozhennya/polozhennya_neformalna_osvita_2024_final.pdf)

11. Питання для підсумкового контролю

1. Поняття «підприємництво» та «підприємець» в сучасній юридичній та соціально-економічній літературі
2. Заснування поняття підприємництва в працях Річарда Кантільйона. Класична концепція підприємництва в працях Адама Сміта та Жана Батиста Сея.
3. Концепція підприємництва Йозефа Шумпетера та Пітера Друкера.
4. Підприємець як соціальний феномен. Головні риси успішного підприємця. Основні функції підприємницької діяльності. Принципи підприємництва.
5. Інноваційні форми підприємницької діяльності. Венчурне підприємництво та його особливості. Лізинг. Франчайзинг. Стартап як форма підприємництва.
6. Власність як економічна основа підприємництва. Відносини власності, права власника.
7. Суб'єкти підприємницької діяльності: юридичні та фізичні особи.
8. Зовнішнє та внутрішнє середовище підприємницької діяльності, їх складові та вплив на господарчу діяльність.
9. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності. Переваги та недоліки окремих форм підприємництва
10. Правові засади підприємницької діяльності в Україні. Основні правові акти. Права, обов'язки та відповідальність підприємця.
11. Місце і роль малого підприємництва в ринковій економіці. Економічна суть малого підприємництва, його переваги та недоліки.
12. Особливості розвитку малого підприємництва в Україні та в світі. Державна програма підтримки малого бізнесу та її результативність.
13. Персонал підприємства: зміст поняття, ознаки класифікації персоналу. Облік персоналу, його основні показники.
14. Продуктивність праці як показник ефективності персоналу. Чинники підвищення продуктивності праці. Способи вимірювання рівня продуктивності праці.
15. Засоби мотивації персоналу. Оплата праці в системі мотивації. Заробітна плата: зміст поняття, основні принципи організації заробітної плати.
16. Зовнішні та внутрішні чинники формування величини заробітної плати. Фактори визначення величини індивідуальної заробітної плати працівника.
17. Мінімальна заробітна плата як інструмент державного регулювання оплати праці.
18. Особливості оплати праці в бюджетному секторі економіки: тарифна система; тарифна сітка, тарифна ставка, міжкваліфікаційне співвідношення посадових окладів.
19. Форми і системи оплати праці.
20. Економічна суть та склад необоротних активів підприємства. Основні засоби: зміст поняття, склад та структура. Класифікація основних засобів.

21. Інші необоротні матеріальні активи. Малоцінні необоротні матеріальні активи. Нематеріальні активи.
22. Облік та оцінювання основних засобів. Зміст категорій: первісна вартість, відновна вартість, балансова вартість, залишкова вартість, ліквідаційна вартість, середньорічна вартість.
23. Знос основних засобів та його види. Фізичний знос та спосіб його вимірювання. Моральний знос та його форми.
24. Амортизація основних засобів. Амортизаційний фонд. Норми амортизації. Методи амортизації: прямолінійний, метод зменшення залишкової вартості, кумулятивний метод. Прискорена амортизація: суть та мета.
25. Амортизація малоцінних необоротних матеріальних активів.
26. Показники ефективності використання основних засобів. Фондовіддача і фондомісткість. Фондоозбросність праці. Фондорентабельність. Коефіцієнт інтенсивного завантаження основних засобів.
27. Виробнича потужність підприємства та методи її визначення.
28. Поняття та склад нематеріальних активів. Об'єкти промислової власності (винахід, промисловий зразок, корисна модель, товарний знак).
29. Об'єкти інтелектуальної власності (програмне забезпечення, бази даних тощо). Інші нематеріальні ресурси (ноу-хау, гудвіл). Оцінювання нематеріальних активів. (Амортизація нематеріальних активів).
30. Правовий захист нематеріальних активів (патент, ліцензійна угода, роялті тощо).
31. Оборотні активи: поняття, склад та структура. Процес кругообігу оборотних активів. Складові частини оборотних активів підприємства. Виробничо матеріальні запаси: зміст та складові частини.
32. Дебіторська заборгованість та її класифікація.
33. Грошові кошти та ліквідні цінні папери.
34. Нормування оборотних активів: зміст, мета та методи. Оцінювання та напрями поліпшення використання оборотних активів.
35. Ефективність використання оборотних активів, її показники. Засоби прискорення обороту фондів. Показники платоспроможності підприємства
36. Фінанси як соціально-економічна категорія. Відмінність та зв'язок між поняттями «фінанси», «гроші», «кредит», «ціна», «зарплата» тощо. Функції фінансів. Роль фінансів у суспільстві та суспільному виробництві.
37. Сутність фінансів суб'єктів підприємницької діяльності. Фінансові відносини, що розкривають суть фінансів на рівні суб'єктів підприємницької діяльності.
38. Організація фінансової діяльності підприємства. Принципи організації фінансів сфері підприємництва. Грошові фонди підприємства.
39. Фінансові ресурси суб'єктів малого підприємництва. Класифікація фінансових ресурсів в залежності від джерел надходження та за правом власності.

- 40.Формування фінансових ресурсів підприємств малого бізнесу. Статутний фонд та порядок його формування.
- 41.Особливості формування фінансових ресурсів за рахунок кредиту. Особливості кредитування малого бізнесу банківськими установами в Україні.
- 42.Альтернативні (онлайн) джерела фінансування малого підприємництва.
- 43.Державне регулювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання малого бізнесу.
- 44.Процедура державної реєстрації підприємницької діяльності. Правова регламентація створення підприємства в Законі України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань».
- 45.Оформлення та реєстрація засновницьких документів для юридичних осіб-підприємців. Статут підприємства: призначення та зміст. Процес формування статутного капіталу.
- 46.Організація процесу припинення підприємницької діяльності. Реорганізація підприємства та її форми (злиття, приєднання, поділ, перетворення). Зміна майнових прав та обов'язків підприємців. Ліквідація підприємства, юридичні приводи для неї. Процедура ліквідації.
- 47.Планування як функція управління, його зміст. Американська та французька школи менеджменту про зміст процесу планування.
- 48.Вибір цілей діяльності. Класифікація цілей: за ступенем важливості, за часовою ознакою, за змістом. За формою вираження.
- 49.Вимоги до поставлених цілей. Постановка цілей за методом SMART (алгоритм постановки цілей та переваги SMART-підходу).
- 50.Стратегічне планування. Застосування методу «Дерева цілей» у стратегічному плануванні. Алгоритм побудови Дерева цілей.
- 51.Суть та методи тактичного планування. Оперативне планування та його етапи.
- 52.Бізнес-планування: призначення, мета та технології складання. Структура та зміст розділів бізнес-плану.
- 53.Витрати підприємства та їх класифікація. Бухгалтерські та економічні витрати та прибуток.
- 54.Постійні, змінні та валові витрати, їх динаміка.
- 55.Середні витрати, їх динаміка та значення для аналізу конкурентоспроможності підприємства на ринку.
- 56.Точка беззбитковості підприємства та методика її розрахунку.
- 57.Граничні витрати: суть та значення для визначення оптимального обсягу виробництва.
- 58.Собівартість виготовленої продукції: зміст поняття та види. Кошторис витрат та калькуляція собівартості продукту (послуги). Структура собівартості по економічним елементам та статтям витрат.
- 59.Планування та аналіз собівартості продукції. Управління витратами, шляхи зниження собівартості виробництва.

- 60.Процес ціноутворення. Методи визначення ціни продукту.
- 61.Прибуток (збиток) як підсумковий результат діяльності підприємства. Алгоритм розрахунку прибутку (збитку). Поняття: валовий дохід, чистий дохід, валовий прибуток, чистий прибуток.
- 62.Оцінка фінансового стану підприємства. Коефіцієнт фінансової незалежності (коефіцієнт «автономії»), коефіцієнт фінансової стабільності.
- 63.Платоспроможність підприємства та її показники: коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт загальної ліквідності.
- 64.Оцінка рівня ефективності діяльності підприємства та її показники. Рентабельність, як показник ефективності. Рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність продукції, валова рентабельність основної діяльності
- 65.Податковий Кодекс України про податкову систему країни. Загальна система оподаткування. Перелік загальнодержавних і місцевих податків та зборів, їх зміст та ставки оподаткування.
- 66.Мета запровадження та суть спрощеної системи оподаткування малого бізнесу. Суб'єкт-платники єдиного податку та їх класифікація.
- 67.Особливості визначення об'єкту та бази оподаткування для юридичних та фізичних осіб-підприємців. Ставки єдиного податку для різних груп платників.
- 68.Умови та розміри підвищення ставок оподаткування. Податковий період, порядок нарахування та сплати єдиного податку для різних груп платників. Відповідальність платників єдиного податку.
- 69.Податок на додану вартість (ПДВ): його сутність та від інших непрямих податків (акцизного податку та мита).
- 70.Платники ПДВ та порядок їх реєстрації. Умови обов'язкової та добровільної реєстрації.
- 71.База оподаткування, об'єкт оподаткування та ставки ПДВ. Порядок обчислення ПДВ. Податковий період та строки звітності платників ПДВ.
- 72.Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО). Підприємець як «податковий агент». Об'єкт, база оподаткування та ставка ПДФО.
- 73.Єдиний соціальний внесок (ЄСВ), його соціально-економічний зміст. Платники ЄСВ. База нарахування та ставка ЄСВ. Нижня та верхня межа ЄСВ. Терміни сплати та період подачі звітності з ЄСВ.
- 74.Нормативи спрощеного бухгалтерського обліку для підприємців (фізичних та юридичних осіб), що є платниками єдиного податку. Книга обліку доходів для ФОП 1 і 2 групи та 3 групи (які не є платниками ПДВ), її зміст та особливості ведення. Книга обліку доходів і витрат для платників єдиного податку, що є платниками ПДВ, її зміст та порядок ведення.
- 75.Податкова декларація платників єдиного податку, особливості її складання та надання для різних груп платників єдиного податку.

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (Додаток 2)

Поточний контроль														
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15
0 – 3	0 – 3	0 – 7	0 – 7	0 – 3	0 – 3	0 – 3	0 – 3	0 – 3	0 – 3	0 – 15	0 – 3	0 – 3	0 – 3	0 – 3
Контрольна робота за змістовим модулем 1* 0 – 5 балів				Контрольна робота за змістовим модулем 2* 0 – 5 балів				Контрольна робота за змістовим модулем 3* 0 – 5 балів						
Разом по результатах поточного контролю: від 0 до 80 балів														
Підсумковий контроль (іспит): від 0 до 20 балів														
Загальна сума балів: від 0 до 100 балів														

T1, T2 ... T15 – теми

Примітка:

*Контрольна робота за модулем проводиться в формі тестів (20 тестів)

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для іспиту
90 - 100	A	відмінно
85 - 89	B	добре
75 - 84	C	
70 - 74	D	
60 - 69	E	задовільно
35 - 59	FX	Не задовільно з можливістю повторного складання іспиту
0 - 34	F	Не задовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Оцінка за національною шкалою	100 бальна шкала / Оцінка ECTS	Теоретична підготовка
Відмінно	90 – 100 /A	Здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, розгорнуто, обґрунтовано та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей.

		Здобувач демонструє чітке знання відповідних категорій, їх змісту, розуміння їх взаємозв'язку, правильно формулює тлумачення відповідних понять, демонструє знання змісту передбачених програмою нормативно-правових актів, робить самостійні висновки. Здобувач вміє виявляти причинно-наслідкові зв'язки, самостійно знаходити додаткову інформацію та використовувати її для реалізації поставлених завдань, вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення знань.
Добре	85 – 89 / В	Здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій, самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає неточності, які не є суттєвими для характеристики предмету питання та не впливають істотно на загальну характеристику того чи іншого явища (поняття).
	75 – 84 / С	Здобувач виявляє загалом високий рівень знань щодо всієї програми навчальної дисципліни, на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій, але не вміє самостійно аналізувати деякі питання, не повністю переконливо аргументувати свої відповіді, допускає незначні неточності.
Задовільно	70 – 74 / D	Здобувач володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків. Здобувач знає основні поняття навчального матеріалу, але має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого та під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків та формулювання висновків.
	60 – 69 / E	Здобувач не повною мірою розуміє предмет навчальної дисципліни, наявні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, назв та змісту нормативно-правових актів. Здобувач надає нечіткі характеристики відповідних явищ, викладає свої думки з істотним порушенням логіки подання матеріалу.
Не задовільно з можливістю повторного складання іспиту	35 – 59 / FX	Здобувач не правильно розкриває сутність базових питань навчальної дисципліни, допускає суттєві змістовні помилки, володіє навчальним матеріалом поверхнево й фрагментарно, безсистемне виокремлює випадкові ознаки вивченого, не вміє сформулювати свою думку та викласти її в логічній послідовності, робити узагальнення та висновки.

Не задовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	0 – 34 / F	Здобувач не знає основних положень навчальної дисципліни, не володіє навчальним матеріалом.

13. Навчально-методичне забезпечення

- робоча програма навчальної дисципліни;
- опорний конспект лекцій;
- дидактичні матеріали для практичних занять та контрольних робіт (розрахункові завдання, тести, кейси, приклади бізнес-планів тощо).

14. Рекомендована література

Нормативно-правові акти

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>
4. Про фермерське господарство: Закон України (ВВР), 2003, № 45, ст.363). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15>
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо стимулювання утворення та діяльності сімейних фермерських господарств: Закон України (№ 2497-VIII від 10 липня 2018 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2497-19>
6. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Законом України № 2464-VI від 08.06.2010 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>
7. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України (ВВР, 2004, № 49, ст.527). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>
8. Про затвердження форм книги обліку доходів і книги обліку доходів і витрат та порядків їх ведення. Наказ Міністерства фінансів України від 19.06.2015 р. № 579 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0800-15>
9. Про затвердження форм податкових декларацій платника єдиного податку. Наказ Міністерства фінансів України від 19.06.2015 р. №578 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0799-15>

Основна література

1. Бойчук І.М. Економіка підприємства. Підручник. Київ: Кондор, 2016. 378 с.
2. Гельман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 488 с.
3. Економіка і бізнес: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. 316 с.
4. Економіка підприємства / Л.Л. Лозебник та ін.; за ред. Л.Л. Лозебник. Ірпінь: Університет ДФС України, 2021. 426 с.
5. Економіка підприємства. Навч. посіб. За ред. К. Яркіна. Київ: Ліра, 2020. 596 с.
6. Економіка підприємства : навч. посіб. / Л.С. Шевченко та ін. За ред. Л.С.Шевченко. Харків: Право, 2021. 212 с.
7. Марушева О.Г. Податкове право: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Харків: ХДУХТ, 2014. 211 с.
8. Основи бізнесу: Навчальний посібник / В.Л. Дикань та ін. Харків: УкрДУЗТ, 2018. 290 с.
9. Основи підприємницької діяльності: навч. посіб. Т. В. Шепель, О. О. Комліченко. Херсон: Олді Плюс, 2022. 308 с.
10. Основи підприємництва: Підручник. Біляк Т.О. та ін; під заг. ред. Н.В. Валінкевич. Житомир : ЖДТУ, 2019. 492 с.

Додаткова література

1. Кузьмін В. М. Економіка підприємства та управлінська економіка : практикум. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2019. 51 с
2. Ліга сміливих: успішні підприємці України до 25. URL: <https://actfast.pro/bilshe/pronas/novina10.html>
3. Мельничук І. 10 найкращих підкастів про підприємництво і бізнес. URL: <https://mbusinesspartner.com.ua/business-podcasts>
4. Основи економічної грамотності та підприємництва: навчальний посібник /Алексеева С. В. та ін. Житомир: «Полісся», 2021. 248 с.
5. Підприємництво та основи бізнесу. Практикум: Навчальний посібник / Біляк Т.О. та ін.; під заг. ред. Т.П. Остапчук. Житомир: Житомирська політехніка, 2023. 280 с.
6. Сачинська Л. Сучасний стан та проблеми розвитку підприємництва в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки.* 2023. №3. С.38-45

Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua>
2. Офіційний веб-сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
3. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

4. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL:
<http://www.minfin.gov.ua>
5. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського, Київ. URL:
<http://www.nbuv.gov.ua> –
6. Державна науково-технічна бібліотека України. URL:
<http://www.gntb.gov.ua/ua/> –

**Плани практичних занять
Змістовий модуль 1.
Загальна характеристика підприємницької діяльності**

**Практичне заняття 1.
Підприємництво як основа економічного розвитку суспільства**

1. Категорії «підприємство» та «підприємництво» в юридичній та економічній літературі
2. Заснування поняття підприємництва в працях Річарда Кантільйона.
3. Класична концепція підприємництва Адама Сміта. Жан Батист Сей про суть та суспільну роль підприємництва.
4. Сучасна концепція підприємництва Йозефа Шумпетера та Пітера Друкера.
5. Підприємець як соціальний феномен. Головні риси успішного підприємця.
6. Основні функції підприємницької діяльності. Принципи підприємництва.
7. Інноваційні форми підприємницької діяльності.

Опитування. Аналіз кейсів (Біографії та умови успішності видатних підприємців світу)

**Практичне заняття 2.
Організаційно-правові основи підприємництва**

1. Власність – економічна основа підприємництва. Відносини власності, права власника.
2. Суб'єкти підприємницької діяльності: юридичні та фізичні особи.
3. Зовнішнє та внутрішнє середовище підприємницької діяльності, їх складові та вплив на господарчу діяльність.
4. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності. Переваги та недоліки окремих форм підприємництва

Опитування. Аналіз кейсів (Оцінка переваг та недоліків конкретних організаційних форм підприємства)

**Практичне заняття 3.
Правові засади підприємницької діяльності. Малий бізнес в економіці країни
(теми 3 і 4).**

1. Державне регулювання підприємництва. Господарський Кодекс України, Закон України «Про підприємництво», Цивільний кодекс України про зміст та засади господарської діяльності, права та обов'язки підприємця. Підприємство як юридична особа у правовому середовищі України.
2. Фізична особа-підприємець в економічному середовищі України.

3. Права, обов'язки та відповідальність підприємця.
4. Мале підприємництво: економічний зміст, місце і роль в ринковій економіці.
5. Державна програма підтримки малого бізнесу та її результативність.
6. Порівняльний аналіз умов та масштабів розвитку малого підприємництва в Україні та світі.

Опитування. Есе. Модульна контрольна робота

Рекомендована тематика есе:

- Підприємництво в Україні: сучасний стан та проблеми розвитку.
- Малий бізнес в економіці країн Європейського Союзу.
- Державна підтримка малого бізнесу: світовий досвід та джерела формування.
- Соціально-економічні причини «тінізації» бізнесу в Україні та шляхи їх усунення.

Змістовний модуль 2. Ресурси підприємства

Практичне заняття 4.

Персонал підприємства, його продуктивність та мотивація

1. Персонал підприємства: зміст поняття, ознаки класифікації персоналу. Облік персоналу, його основні показники.
2. Продуктивність праці як показник ефективності персоналу. Чинники підвищення продуктивності праці. Способи вимірювання рівня продуктивності праці.
3. Засоби мотивації персоналу. Оплата праці в системі мотивації.
4. Заробітна плата: зміст поняття, основні принципи організації заробітної плати. Форми і системи оплати праці.
5. Зовнішні та внутрішні чинники формування величини заробітної плати. Фактори визначення величини індивідуальної заробітної плати працівника.
6. Мінімальна заробітна плата як інструмент державного регулювання оплати праці.
7. Особливості оплати праці в бюджетному секторі економіки: тарифна система; тарифна сітка, тарифна ставка, міжкваліфікаційне співвідношення посадових окладів.

Опитування. Виконання розрахункових завдань.

Практичне заняття 5.

Необоротні та оборотні активи підприємства (теми 6 і 7)

1. Необоротні активи підприємства: економічна суть та склад. Малоцінні необоротні матеріальні активи. Нематеріальні активи.
2. Основні засоби: зміст поняття, склад та структура. Класифікація основних засобів. Облік та оцінювання основних засобів.

3. Знос основних засобів та його види. Фізичний знос та спосіб його вимірювання. Моральний знос та його форми.
4. Амортизація основних засобів. Амортизаційний фонд. Норми та методи амортизації.
5. Показники ефективності використання основних засобів.
6. Поняття та склад нематеріальних активів. Об'єкти промислової власності та інтелектуальної власності. Правовий захист нематеріальних активів.
7. Оборотні активи: поняття, склад та структура. Процес кругообігу оборотних активів. Складові частини оборотних активів підприємства

Опитування. Виконання розрахункових завдань

Практичне заняття 6.

Фінансові ресурси підприємства

1. Фінанси як соціально-економічна категорія. Функції фінансів, їх роль в суспільному виробництві.
2. Сутність фінансів суб'єктів підприємницької діяльності. Принципи організації фінансів сфері підприємництва. Грошові фонди підприємства.
3. Фінансові ресурси суб'єктів малого підприємництва. Класифікація фінансових ресурсів в залежності від джерел надходження та за правом власності.
4. Формування фінансових ресурсів підприємств малого бізнесу. Статутний фонд та порядок його формування.
5. Формування фінансових ресурсів малого бізнесу за рахунок кредиту. Особливості кредитування малого бізнесу банківськими установами в Україні. Альтернативні (онлайн) джерела фінансування малого підприємництва. Державне регулювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання малого бізнесу.

Опитування. Виконання розрахункових вправ. Модульна контрольна робота

Змістовний модуль 3.

Організація діяльності підприємства та оцінка ефективності

Практичне заняття 7.

Організація підприємницької діяльності

1. Алгоритм прийняття рішення про організацію власного бізнесу.
2. Процедура державної реєстрації підприємницької діяльності. Правова регламентація створення підприємства в Україні
3. Оформлення та реєстрація засновницьких документів для юридичних осіб-підприємців. Статут підприємства: призначення та зміст. Процес формування статутного капіталу.

4. Організація процесу припинення підприємницької діяльності. Реорганізація підприємства та її форми (злиття, приєднання, поділ, перетворення). Зміна майнових прав та обов'язків підприємців. Ліквідація підприємства, юридичні приводи для неї. Процедура ліквідації.

Опитування. Аналіз кейсів.

Практичне заняття 8.

Планування та його роль в підприємницькій діяльності

1. Планування як функція управління. Зміст планування.
2. Американська та французька школи менеджменту про зміст процесу планування.
3. Вибір та класифікація цілей діяльності. Вимоги до поставлених цілей.
4. Постановка цілей за методом SMART: алгоритм. Переваги SMART-підходу.
5. Стратегічне планування. Застосування методу «Дерева цілей» у стратегічному плануванні.
6. Суть та методи тактичного планування. Оперативне планування та його етапи.

Опитування.

Практичні заняття 9, 10

Бізнес-план: зміст, мета і технологія складання

1. Призначення бізнес-плану. Загальні рекомендації з розробки та оформлення бізнес-плану.
2. Структура бізнес-плану. Зміст окремих розділів бізнес-плану. Резюме.
3. Опис продукту (послуги).
4. Аналіз ринку збуту. Аналіз конкурентів.
5. План маркетингу. План виробництва.
6. Організаційний план.
7. Фінансовий план.
8. Оцінка можливих ризиків.
9. Соціально-економічне значення бізнес-проекту для регіону.

Опитування. Презентація проєктів бізнес-плану.

Практичне заняття 11.

Витрати виробництва, собівартість та ціноутворення

1. Витрати підприємства та їх класифікація. Бухгалтерські та економічні витрати. Бухгалтерський та економічний прибуток.
2. Постійні, змінні та валові витрати, їх динаміка.
3. Середні витрати, їх динаміка та значення для аналізу конкурентоспроможності підприємства на ринку.
4. Точка беззбитковості підприємства та методика її розрахунку.

5. Граничні витрати: суть та значення для визначення оптимального обсягу виробництва.
  6. Собівартість виготовленої продукції: зміст поняття та види. Кошторис витрат та калькуляція собівартості продукту (послуги).
  7. Структура собівартості по економічним елементам та статтям витрат.
  8. Планування та аналіз собівартості продукції. Управління витратами, шляхи зниження собівартості виробництва.
  9. Процес ціноутворення. Методи визначення ціни продукту.
- Опитування. Виконання розрахункових завдань.

Практичне заняття 12.

Фінансово-економічні результати діяльності підприємства.

1. Прибуток (збиток) як підсумковий результат діяльності підприємства. Алгоритм розрахунку прибутку (збитку). Поняття: валовий дохід, чистий дохід, валовий прибуток, чистий прибуток.
2. Оцінка фінансового стану підприємства. Коефіцієнт фінансової незалежності (коефіцієнт «автономії»), коефіцієнт фінансової стабільності.
3. Платоспроможність підприємства та її показники: коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт загальної ліквідності.
4. Оцінка рівня ефективності діяльності підприємства та її показники. Рентабельність, як показник ефективності. Рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність продукції, валова рентабельність основної діяльності

Опитування. Виконання розрахункових завдань.

Практичне заняття 13.

Система оподаткування підприємницької діяльності

1. Загальна система оподаткування. Перелік загальнодержавних і місцевих податків та зборів, їх зміст та ставки оподаткування.
2. Мета запровадження та суть спрощеної системи оподаткування малого бізнесу. Суб'єкти господарювання, що мають право на застосування спрощеної системи оподаткування.
3. Класифікація платників єдиного податку. Особливості визначення об'єкту та бази оподаткування для юридичних та фізичних осіб-підприємців.
4. Ставки єдиного податку для різних груп платників. Умови та розміри підвищення ставок оподаткування. Відповідальність платників єдиного податку.
5. Податок на додану вартість (ПДВ): суть, суб'єкти оподаткування та особливості стягнення.
6. База оподаткування. Об'єкт оподаткування та ставки ПДВ. Порядок обчислення ПДВ. Податковий період та строки звітності.

7. Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО): об'єкт, база оподаткування та ставка ПДФО.
8. Єдиний соціальний внесок (ЄСВ): його зміст та платники. База нарахування та ставка ЄСВ.

Опитування. Виконання розрахункових завдань.

Практичне заняття 14.

Облік та звітність підприємців - платників єдиного податку

1. Нормативи спрощеного бухгалтерського обліку для підприємців (фізичних та юридичних осіб), що є платниками єдиного податку.
2. Книга обліку доходів для ФОП 1 і 2 групи та 3 групи (які не є платниками ПДВ), її зміст та особливості ведення.
3. Книга обліку доходів і витрат для платників єдиного податку, що є платниками ПДВ, її зміст та порядок ведення.
4. Податкова декларація платників єдиного податку, особливості її складання та надання для різних груп платників єдиного податку.

Опитування. Виконання розрахункових завдань. Модульна контрольна робота

Додаток 2

**Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти за результатами
поточного та підсумкового контролю**

Теми занять	Кількість балів за вид роботи	Балів
Тема 1. Підприємництво як основа економічного розвитку суспільства	0 – 3 (опитування),	0 – 3
Тема 2. Організаційно-правові основи підприємництва	0 – 3 (опитування)	0 – 3
Тема 3. Правові засади підприємницької діяльності в Україні.	0 – 3 (опитування), 0 – 4 (підготовка есе)	0 – 7
Тема 4. Малий бізнес та його місце в економіці країни	0 – 3 (опитування), 0 – 4 (підготовка есе) 0 – 5 (модульна контрольна робота)*	0 – 12
Тема 5. Персонал підприємства, його продуктивність та мотивація	0 – 3 (опитування та виконання розрахункових вправ)	0 – 3
Тема 6. Необоротні активи підприємства	0 – 3 (опитування та виконання розрахункових вправ)	0 – 3
Тема 7. Оборотні активи підприємства	0 – 3 (опитування та виконання розрахункових вправ)	0 – 3
Тема 8. Фінансові ресурси підприємства	0 – 3 (опитування та виконання розрахункових вправ) 0 – 5 (модульна контрольна робота)*	0 – 8
Тема 9. Організація господарської діяльності	0 – 3 (опитування та виконання розрахункових вправ)	0 – 3
Тема 10. Планування та його роль в підприємницькій діяльності	0 – 3 (опитування та виконання розрахункових вправ)	0 – 3
Тема 11. Бізнес-план: зміст, мета і технологія складання	0 – 3 (опитування) 0 – 12 (презентація бізнес-плану)	0 – 15
Тема 12. Витрати виробництва, собівартість та ціноутворення	0 – 3 (опитування та виконання розрахункових вправ)	0 – 3
Тема 13. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	0 – 3 (опитування та виконання розрахункових вправ)	0 – 3
Тема 14. Система оподаткування підприємницької діяльності	0 – 3 (опитування та виконання розрахункових вправ)	0 – 3
Тема 15. Облік та звітність підприємств – платників єдиного податку.	0 – 3 (опитування та виконання розрахункових вправ) 0 – 5 (модульна контрольна робота)*	0 – 8
Підсумковий контроль	Іспит	0 – 20
Загалом сума балів		0 – 100

* Модульна контрольна робота виконується в формі тестування за допомогою ресурсу Google Class-rum

